

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr Bartłomieja Wierbilisa, pt: „Od epistemologii do doksalogii. Wybrane aspekty filozofii nauki ks. abp. prof. J. Życińskiego”.

Kraków, 25.10.2017 r.

W pracy doktorskiej, zatytułowanej: „Od epistemologii do doksalogii. Wybrane aspekty filozofii nauki ks. abp. prof. J. Życińskiego” podjęta została próba zebrania i prezentacji pewnych wątków filozoficznych, składających się na naukowy program Józefa Życińskiego.

Jako oś przewodnią analiz, wokół których nagromadzone zostały poszczególne wątki, posiadające ambicję nakreślenia „istoty” filozofii Życińskiego, uznana została jego własna, zaczerpnięta skądinąd z wczesnego etapu filozoficznej twórczości – idea, głosząca jakoby to rzeczywistość – możliwie zatem obiektywna rewolucja meta naukowa – następowała w obrębie pewnej oscylacji. Trafną próbą oddania jej jakiejś charakterystyki i specyfiki, byłoby stwierdzenie, iż nie przebiega ona na linii, być może przesadnie wyidealizowanych ram, które wykreowała filozofia nauki w ujęciu K. R. Poppera, a szczególnie jej historyczne interpretacje oraz rekonstrukcje sporządzone przez T. Kuhna czy I. Lakatosa, lecz tak naprawdę oscyluje ona od pewnej arystotelesowskiej teorii wiedzy (za jaką w tradycji historycznej uchodzi episteme), w kierunku jej wszelkich hipotetycznych ujęć – powszechnie utożsamianych z platońską doksą.

Ponadto, niniejsza (napisana w trzech rozdziałach) praca doktorska w swej kolejnej warstwie interpretacyjnej, pomyślana została w charakterze prezentacji filozoficznego programu J. Życińskiego na bazie polemiki z neopozytywizmem (czy empiryzmem logicznym). Obrany kierunek poszukiwań badawczych stanowiący materię analiz i dywagacji podjętych w doktoracie, mimo iż docelowo koncentrował się przede wszystkim na ukazaniu problematyki

właściwej płaszczyźnie poznawczej – epistemologicznej (głównie zaś filozofii nauki zdefiniowanej w możliwie szerokiej referencji), to jednakowoż w swym wymiarze syntetycznym wyłonił pewne ważne konkluzje metafizyczne.

Dowodzono, iż poprzez odniesienie odkryć metalogicznych (jakie stanowi tzw. rodzina twierdzeń limitacyjnych, do której zaliczane są : twierdzenie Gödla o niezupełności, twierdzenie Tarskiego o Prawdzie, jak również twierdzenie Löwenheima – Skolema) względem narzędzia pracy naukowca albo filozofa, jakim jest język, poważnej zmianie podlega także „substancjalny” wymiar rzeczywistości. Odnowiona przez Życińskiego w latach 80- tych XX wieku, a wymyślona i kultywowana w XX – leciu międzywojennym przez J. M. Bochenskiego – metoda, jaką była logistyka, rehabilitując poznawcze funkcje – zakazanych przez neopozytywizm – poetyckich form ekspresji (do których zaliczyć należy : mit, dramat, parabolę, czy nawet alegorię), przyczyniła się również do istotnej zmiany w postrzeganiu bytowego charakteru samej rzeczywistości.

Jak zauważył sam Życiński, być może to właśnie uprawomocniony i odrodzony na drodze konfrontacji logiki i języka – zapomniany i stłamszony wymiar estetyczny, stanowi prawdziwe jądro rzeczywistości.

W charakterze kolejnego osiągnięcia, uzyskanego w toku zmagani ukazanych w niniejszej pracy, należy wymienić tzw. projekt ontologii analitycznej. Zdaje się on być leksykalnym derywatem metalogicznego pluralizmu, który skądinąd stanowi następstwo metafilozoficznej interpretacji twierdzenia Löwenheima – Skolema. Przedstawiony w doktoracie, niedokończony projekt ponadsystemowej, zaprojektowanej przez J. Życińskiego, ontologii, pozwalałby łączyć w ramach pewnej ciągłości – jaką jest przynależność do jednej tradycji, skądinąd różnych autorów.

W pracy tej sukcesywnie pokazano także, iż projekt ten stanowił znakomite zwieńczenie, przypisywanej mu idei, polegającej na odrodzeniu klasycznej, dogmatycznie zakazanej przez neopozytywizm, metafizyki.

Trzeci rozdział rozprawy, skoncentrował się na przedstawieniu następujących punktów lub etapów myśli J. Życińskiego z perspektywy uwzględnienia specyficznej problematyki filozoficznej. Problematyka ta, to przede wszystkim stanowisko J. Życińskiego w sporze o realizm poznawczy. Podstawowy rezultat badań, zaprezentowany w toku niniejszego rozdziału, polegał na pokazaniu, w jaki sposób została ukształtowana droga biskupa do realizmu. Szczególny akcent położono na wskazanie wszelkich czynników podmiotowości wraz z ich rolą w pozyskaniu teoriopoznawczego stanowiska, jakim był realizm konstruktywny.

Czynnik ten przesądził również o ogromnym znaczeniu hipotetyczności widocznej w proponowanych przez Życińskiego rozważaniach.

Bartłomiej Wierbliś.